Statarnas folkmusik upptecknad i Vansö

För snart ett år sedan, den 27 oktober 1984, fick Strängnäs gille som gåva från gillets folkdanslag motta en pärm med folklåtuppteckna ren Axel Ringströms upptecknin gar av sörmländska folkvisor från Vansö och Strängnäs. Dessa visor, ett femtiotal, är alla dokumenterade i mars – april 1929.

Självklart har dessa upptecknin gar det största värde vad gäller de musikhistoriska frågorna kring vår stad och bygd. Idoga hembygdsforskare lägger sitt puzzel för framtida studium av kommande generationer. Förhoppningsvis räddas en del av vårt antropologiska kulturarv.

Upptecknaren Axel Ringström har samlat totalt tolv sagesmän, herrar och damer, som både levererat melodier och texter, ibland enbart texter. Och en dam ville vara anonym! Ofta dyker en och samma visa upp hos sagesmännen, men med olika texter eller med varianter i melodin, vilket är mycket typiskt i Sverige.

□ Låtländer

Alla länder kan visa upp egenheter i sitt lands folkmusik. Däremot är dokumentationen ofta mycket bristfällig, t ex i tredje världen, om den finns alls? Där finns fortfarande möjlighet till källforskning. Två länder är ledande i världen vad det gäller dokumentationen: Sverige och Ungern. Såväl inspelningar som notutgåvor ger en klar och inträngande bild av mängden av låtar från ländernas olika byar och socknar. Envist har många musikforskare i dessa länder rest omkring med fonograf, notpapper och senare med bandspelare, suttit i timmar i torp och stugor och tålmodigt samlat sitt unika material. Ofta har man kommenterat dräkter, danssteg och användning av sångerna.

1923 bildades Sörmlands Spelmansförbund, det första i landet och i sig själv välordnat med stort arkiv, spelmanstidning, starka traditioner och högt anseende hos allmänheten. Axel Ringströms handskrivna låtalbum utgör en mycket viktig dokumentation; Strängnäs och Vansö har fått sin egen musikaliska nisch! Den sörmländska folkmusiken är aldrig dramatisk. Kanske har den färgats av det leende landskapet, den rika jordbruksbygden? Fiollåten och visan står främst som musikaliskt uttrycksmedel. Många gedigna spelmän har fört traditionerna vidare, och spelmannen Vingåkers-Widmark har ju uppnått legendariskt rykte.

□ Arbetsvisor

Ganska enkelt kan man dela in Ringströms låtskörd i olika genrer. Arbetsvisan dominerar. Självklart måste den sörmländska statarmiljön omnämnas som en viktig miljö för denna vistyp, då pigor och drängar dagligen omgav sina sysslor med visor. Dansvisan är också vanlig i vårt landskap.

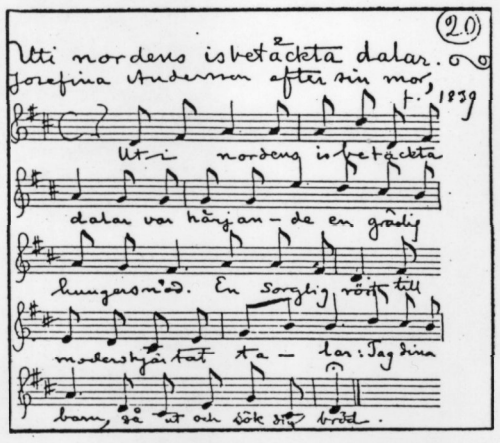

En visa om hungersnöd och elände, dock går den i dur!

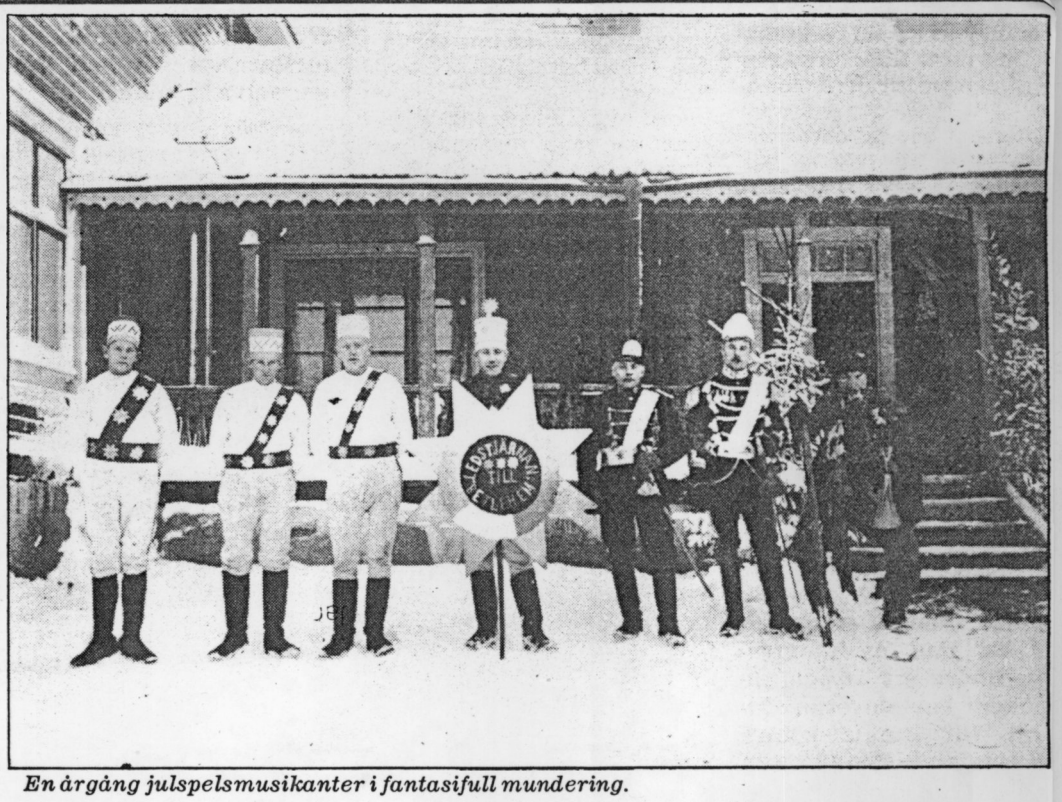

En årgång julspelsmusikanter i fantasifull mundering.

Bröllopsvisor och sorgevisor hade sina tillfällen, liksom soldat- och beväringsvisan, som ofta förhärligade soldatlivet. Kärleksvisor, landskapsvisor och årstidsvisor står vid sidan av vaggvisor, klagovisor och kluriga drängvisor. Emigrantvisor däremot lider vårt landskap en relativt stor brist på.

Sörmland tillhör heller inte de stora emigrantlandskapen. Texterna är alla rimmade, en del med religiösa inslag. Vad man helt saknar, är sånger om Strängnäs brand 1871, en händelse som normalt sett borde ha gett upphov till visor. Inte ens de personer, som efter branden enligt kyrkböckerna utvandrade till USA, finns omsjungna i några visor i Ringströms album.

□ Vansö julspel

De mest intressanta låtarna är utan tvekan de som tillhör Vansö julspel. Samlingen av utklädda musikanter, som drar omkring i gårdarna och sjunger, är en härligt gammaldags tradition, som Ringström noga tecknat upp. Han har utöver notupptecknin gar också antecknat detaljer kring dräkter och utföranden. Det vore en självklarhet att återuppta spelen och filma dem! Kring jul kunde man sedan återkommande visa filmen på Strängnäs museum.

Axel Ringströms kraftfulla piktur är tämligen lättläst om än inte snabbläst. Även om notrytmiska felaktigheter finns med, har han bemödat sig om att återge s k alternativa rytmer, olika slutfall och även kommenterat en del upptecknin gar. En del visor förekommer både i moll och dur.

Det borde vara en självklarhet, att kommunen tillsammans med Sörmlands spelmansförbund åtog sig en utgåva, gärna en i facsimil. Intressanta foton finns också med på sagesmännen. Axel Ringströms högintressanta arbete hedras inte av att bli en dammsamlande hyllvärmare!

DAG LUNDIN

Strängnäs Tidn 19/10 7

PROGRAM

i "Grassagården",

Strängnäs kommuns monter i Dagens Hushåll. Programmet sammanställt i samarbete med Södermanlands Spelmansförbund.

Onsdag 30 okt.

Kl. 15—16
Sörmländsk folkmusik med Leif Johansson och Ulf Lundgren.

Kl. 17—18
Sörmländsk folkmusik med Leif Johansson och Ulf Lundgren.

Kl. 19—20
Sörmlandsoktetten.

Torsdag 31 okt.

Kl. 13—14
Sörmländsk folkmusik med Malmabygdens B-lag.

Kl. 15—16
Bondkomik. "E' elaktuger käring". Klas Höök m.fl.

Kl. 17—18
Sörmländsk folkmusik med Malmabygdens B-lag.

Kl. 19—20
Sörmlandsoktetten.

Fredag 1 nov.

Kl. 13—14
Strängnäs Underhållningsensemble.

Kl. 15—16
Sörmlandsoktetten.

Kl. 17—18
Strengnäs Swingers.

Kl. 19—20
Trollfiol och syndaskrynkle. Ett program med Bernt Olsson, Sören Olsson och Strängnäs Gilles Folkdanslag.

Lördag 2 nov.

Kl. 11—12
Strengnäs Swingers.

Kl. 13—14
Strängnäs Underhållningsensemble.

Kl. 15—16
Sörmlandsoktetten.

Kl. 17—18
"Fyra Riksspelmän". Svensk säckpipa och fiol med Per och Marianne Furå samt Christina Frohm, Anders Eklund.

Kl. 19—20
"Fyra Riksspelmän". Se här ovan.

Söndag 3 nov.

Kl. 13—14
Strängnäs Underhållningsensemble.

Kl. 15—16
Sörmlandsoktetten.

Kl. 17—18
Strengnäs Swingers.

Programvärd: Sören Olsson, ordf. i Södermanlands Spelmansförbund.

29/10 – 85 EK Strengnäs
Dagens hushåll